

hva er
BARNEVERN
Reidun Follesø



UNIVERSITETSFORLAGET



HVA ER BARNEVERN

Universitetsforlaget har utfordret noen av Norges fremste fagformidlere til å gi svar på krevende spørsmål. **hva er**-bøkene er velskrevne introduksjoner som gir begynneren stimulerende møter med ukjente tema, og den viderekomne nye perspektiver.

HAR UTKOMMET:

hva er ANGST	hva er KREATIVITET
hva er ANTIKKEN	hva er KRIMINALITET
hva er ARKITEKTUR	hva er KRIG
hva er AVHENGIGHET	hva er KRISTENDOM
hva er BARNEVERN	hva er KROPP
hva er BIOLOGI	hva er KUNSTIG INTELLIGENS
hva er BUDDHISME	hva er LEDELSE
hva er DIPLOMATI	hva er LITTERATURVITENSKAP
hva er DØDEN	hva er MAKT
hva er ETIKK	hva er MATEMATIKK
hva er EU	hva er MEDIEVITENSKAP
hva er FELLESSKAP	hva er METAFYSIKK
hva er FEMINISME	hva er MEDISIN
hva er FILM	hva er MENNESKERETTIGHETER
hva er FILOSOFI	hva er MIDDELALDEREN
hva er en FLYKTNING	hva er NYRELIGIØSITET
hva er FOLKERETT	hva er PEDAGOGIKK
hva er FOTBALL	hva er PENGER
hva er FUNDAMENTALISME	hva er POLITI
hva er FUNKSJONSHEMMING	hva er PROTESTANTISME
hva er FYSIKK	hva er PSYKOLOGI
hva er GEOGRAFI	hva er RASISME
hva er HELSE	hva er RELIGION
hva er HINDUISME	hva er RETORIKK
hva er HJERNEN	hva er RETT
hva er HUKOMMELSE	hva er en ROMAN
hva er HUMANISME	hva er SAKPROSA
hva er HUMOR	hva er SMERTE
hva er IDÉHISTORIE	hva er SOSIALANTROPOLOGI
hva er INNVANDRING	hva er SOSIALT ARBEID
hva er INTELLIGENS	hva er SOSIOLOGI
hva er INTERNASJONAL POLITIKK	hva er SPRÅK
hva er INTERNETT	hva er STATSVITENSKAP
hva er INTUISJON	hva er TID
hva er ISLAM	hva er TILLIT
hva er JOURNALISTIKK	hva er YOGA
hva er KLIMA	hva er ØKOLOGI
hva er KOSMOS	

Reidun Follesø

hva er

BARNEVERN

UNIVERSITETSFORLAGET

© Universitetsforlaget 2021

ISBN 978-82-15-03371-6

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med rettighetshaverne er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov eller tillatt gjennom avtale med Kopinor, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Utnyttelse i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning og kan straffes med bøter eller fengsel.

Forfatteren har mottatt støtte fra Det faglitterære fond.

Henvendelser om denne utgivelsen kan rettes til:

Universitetsforlaget AS

Postboks 508 Sentrum

0105 Oslo

www.universitetsforlaget.no

Omslag: Universitetsforlaget

Forfatterfoto: Cathrine Therese Persson

Sats: Type-it AS, Trondheim

Trykk og innbinding: 07 Media – www.07.no

Boken er satt med: 9,5/13,5 pkt. Minion Pro

Papir: 80 g Munken Print White 1,8

Innhold

KAPITTEL 1

Kan barnevernet ta barnet mitt? 7

KAPITTEL 2

Hva gjør barnevernet? 22

KAPITTEL 3

Du ser det ikke før du tror det 38

KAPITTEL 4

Min bestemor var et ondt barn 56

KAPITTEL 5

Hun som eide ordene 71

KAPITTEL 6

Et legitimt vern? 92

KAPITTEL 7

Veier mot tillit 106

NOTER 121

REGISTER 127

Kan barnevernet ta barnet mitt?

Hva er barnevern? Spørsmålet vil få ulike svar avhengig av hvem vi spør. – Det var som jeg fikk pusten igjen. Endelig var det noen her som ville hjelpe meg, sa en ungdom etter sitt første møte med barnevernet. – Jeg ville aldri greid meg om ikke de kom, sa en annen. – Jeg hater dem, sa en tredje. – For de har ødelagt livet mitt.

For den som ikke kjenner til barnevernets arbeid, kan usikkerheten komme til uttrykk i en bekymring: Er det sånn at barnevernet kan ta barnet mitt? Hva skal i så fall til?

Barnevernet skal være samfunnets sikkerhetsnett for barn som ikke får den omsorgen de trenger. Barnevernets viktigste oppgave er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Som hovedregel gis hjelpen som frivillige tiltak i hjemmet i samarbeid med barn og foreldre, og barnevernsarbeid trenger dermed ikke å være konfliktfylt. Samtidig har barnevernet myndighet til å gripe inn der barn lever under skadelige forhold, og arbeidet utøves dermed i spenningsfeltet mellom makt og hjelp.

Denne boka vil gi et glimt inn i barnevernets mandat og oppgaver og i noen av debattene omkring det. Hva er omsorg, og hva

er omsorgssvikt? Hvordan har synet på barn endret seg gjennom tidene, og hvordan har barnevernets tiltak endret seg som følge av dette? Hvordan kommer makt inn i spillet i barnevernet, ikke minst i barnevernets språk? Hvordan kan vi forstå kritikken mot barnevernet, og hva kan vi lære av den? Er barnevernet egentlig et legitimt vern for barn, og hvordan er det mulig å oppnå og beholde tillit?

Før vi nærmer oss disse spørsmålene, vil jeg gjerne stoppe opp litt for å minne oss alle på at barnevern først og fremst handler om mennesker. Om barn som noen er bekymret for, eller barn som selv forteller at de ikke har det bra. Og om foreldre. Foreldre som har opplevd å få hjelp, eller som kjenner seg misforstått og maktesløse. Iblant går barn og foreldres fortellinger sømløst i hverandre, mens de andre ganger peker i hver sin retning.

Sara og Marcus – to fortellinger

Vil du fortelle meg hva som skjedde den gangen? Jeg sitter i en lys og hyggelig stue med hjemmebakket formkake og en stor kaffe på bordet. Jeg er invitert hjem til Sara. Vi hadde møttes via venners venner, delt hilsener og fortellinger over en kopp te, over et glass vin. En engasjert og engasjerende kvinne, Sara, født og oppvokst i et land langt fra mitt, men nå med min by som sitt hjem.

Sara kryper litt sammen i stolen. Hendene varmer seg på den store tekoppen. Jeg vet at barnevernet har hentet de tre barna hennes. Guttene på åtte og seks år, jenta på to. Det var derfor hun hadde ringt og bedt meg komme. Kanskje jeg kunne hjelpe? Jeg kunne ikke love henne det, men jeg kunne lytte. Derfor satt jeg her nå. Hva var det som hadde skjedd? Hvorfor og hvordan? Spørsmålene mine var mange, og der, i sofakroken, med beina

godt trukket opp under meg, fikk jeg stadig nye biter i det som var Saras fortelling.

Det var syv år siden den lille familien på tre hadde flyttet til Norge, der mannen hadde fått jobb. Selv hadde hun ønsket å ta opp lærerutdanningen som hun hadde påbegynt i sitt hjemland, men hadde måtte utsette dette. Den lille gutten deres trengte henne, hun måtte lære det nye språket, og det tok heller ikke lang tid før barn nummer to var ventende. I løpet av de syv årene som hadde gått, hadde hun rukket imponerende mye, tenkte jeg. Språket, som nå fløt lett, måtte ha kostet mye å lære. Hun hadde også engasjert seg i lokalpolitikken og hadde et sterkt ønske om å bidra aktivt i samfunnet – noe hun også hadde gjort.

I det siste hadde stemningen i huset vært tung. Firmaet mannen hennes var ansatt i, gikk ikke lenger like godt, og ryktene om snarlig nedbemanning svirret. Om dette kom til å gå ut over ham, over dem, kunne de ikke vite, men frykten var der. Som eneste lønsmottaker i en familie på fem kjentes en oppsigelse som en hel katastrofe, og i et trangt jobbmarked var oddsene for å vinne kampen om en ny jobb små.

Det som skulle bli vendepunktet i familiens liv, begynte som en helt vanlig ettermiddag. Middagsbordet var dekket med en ekstra tallerken siden førsteklasingen hadde med seg bestekom-pisen hjem etter skolen. Vanlig det også, da han rett som det var spiste middag hos dem mens han ventet på at foreldrene skulle komme hjem fra jobb.

Det var egentlig ingen ting, i hvert fall var det ikke noe mer enn en bagatell. En uoppmerksomhet. Akkurat da hun bøyde seg frem mellom de to seksåringene for å sette den varme risbollen fra seg på bordet, akkurat da gutten hennes var midt i en fortelling om en lek i skolegården. En brå armbevegelse, en illustrasjon på ballen som ble kastet, ble det som med et brak feide risbollen i gulvet. Det hadde ikke behovd å bli til noe mer, ikke på en van-

lig dag. Men brakket ble fulgt av et brått smell da far slo hånden hardt i bordet. Reiste seg. Grep sønnen brått i armen, rev ham opp fra stolen og slengte ham i gulvet der bollen allerede lå knust. Så ble det stille. Helt stille.

Her stilner også Saras fortelling noen øyeblikk, og jeg aner at det er tungt å gå videre. Men situasjonen løste seg på et vis. Mins-tejenta, som plutselig hadde begynt å skrike etter sekundene med tafatt stillhet, hadde gitt Sara noe å beskjeftige seg med. Mens hun trøstet jenta, samlet mannen opp glasskår og ris. Han sa ikke så mye, men det brå sinnet hadde gått over. Kanskje han skammet seg.

Hendelsen ved middagsbordet uroet Sara stadig mer. Selv om dette bare hadde skjedd én gang, skremte mannens sinne henne. Aller mest fordi det gikk ut over barna. Hun ville gjerne snakke med ham om det, men vågde ikke helt. Ingen av dem hadde nevnt episoden siden, det var som om de ved ikke å snakke om det kunne få det ugjort. Som om det å snakke ville gjøre den skremmende hendelsen virkelig igjen. Men hun trengte å få snakke med noen som kunne forstå. Noen som ikke ville eller kunne fortelle det videre.

Det fantes en mulighet, kom hun på. Da hun var innlagt på sykehuset for å føde minstejenta, møtte hun en som gikk rundt og snakket med pasientene. Kanskje det var mulig for Sara å få snakke med henne igjen, selv om hun ikke lenger var pasient?

Sara ringte sykehuset, og ble glad da kvinnen – som hun nå forsto var sosionom – ikke bare arbeidet der fremdeles, men også sa seg villig til å treffe henne. Tre dager senere møttes de to igjen til lunsj i sykehuskantina. Tilliten var lett å finne tilbake til, og det kjentes godt å endelig kunne fortelle. Som å stikke hull på en byll. Det ble en lang lunsjpause, og ordene ble flere enn Sara egentlig hadde tenkt. I løpet av en raus time fortalte hun ikke bare om episoden rundt middagsbordet, men også om bekymringen over

mannens taushet og dystre humør og om deres felles frykt for at han skulle komme til å miste jobben. Hun delte også sin bekymring over barna, om tausheten etter middagsepisoden ville gjøre dem vondt, og at de unnlot å søke trøst hos faren når noe ubehagelig skjedde. Om de kanskje var blitt redde for ham. Før hun forlot sykehuset, vågde hun også å si det hun knapt hadde turt å tenke – redselen for at mannen skulle komme til å få nye, ukontrollerte sinneutbrudd. At det kunne gå ut over barna.

To dager senere, mens Sara forbereder middagen, ringer det på ytterdøra. Hun er alene med barna. Minstejenta slumrer på sofaen etter en lang og aktiv dag, guttene leker for en gangs skyld fredelig sammen på rommet sitt, og mannen er ventende hjem om en liten halvtime. Da Sara åpner døra, ser hun fire ukjente mennesker, to av dem i politiuniform. Skrekken skyller gjennom henne, og hennes første tanke er at det har skjedd noe med mannen hennes. Er han skadet? Død? Har han skadet seg selv?

De besøkende presenterer seg som henholdsvis barnevern og politi, og ber om å få komme innenfor. Sara har hørt om barnevernet, hun mener å vite hva de gjør, men hun begriper ikke hva de gjør her – hos henne. Hos dem? I ettertid tenker hun at mannen og kvinnen fra barnevernet virket urolige, kanskje stresset. De informerer kort om at hennes mann er blitt varetektsfengslet, mistenkt for vold mot henne og barna. Bakgrunnen er to bekymringsmeldinger barnevernet har mottatt, og som de vurderer som svært alvorlige. Den ene meldingen er fra moren til seksåringens venn, den andre fra sykehuset. Siden faren sannsynligvis kan slippes ut om kort tid, ønsker barnevernet at Sara og barna umiddelbart skal flytte til et annet oppholdssted til situasjonen er avklart.

Sara skriker. Nå, lenge etter, kan hun ikke huske hva hun skrek. Senere har hun fått lese barnevernets rapport. Her kunne hun lese at mor var hysterisk, at hun truet både barnevern og

politi, og at hun nektet å bli med. Da barna kom forskremt ut i gangen, varslet av bråket, hadde hun skreket også til dem. At politiet ville dem vondt, barnevernet også. At de var farlige, at barna ikke måtte bli med dem. Hun leser om en mor som ikke enser toåringen som gråtende klamrer seg til kneet hennes, om jenta som er redd, men som blir oversett av en mor som barnevernet og politiet opplevde som truende. Sara husker ikke, og det som er skrevet, kan godt være riktig. Det hun husker, er den svarte angsten i møtet med dette hun verken kunne eller ville forstå.

Sara kan huske at hun fikk et valg. Enten måtte hun og barna bli med frivillig, ellers ville barnevernet ta med seg barna uten henne. Det var for farlig for barna å bli værende dersom faren ble løslatt. Frivillig eller motvillig? Sara kan ikke svare på det nå, men hun ble til slutt med, og sammen med barna fikk hun et foreløpig losji på stedets krisesenter. Også disse dagene er uklare i minnet, de forsvinner i en tåke av redsel og usikkerhet. I ettertid har hun også lest i rapporten at hun opplevdes som ustabil, og at hun ikke så hva barna hennes trengte. Selv husker hun at hun gråt mye, og at hun slett ikke greide å være den mammaen hun ville være, og som hun vanligvis var.

Etter tre dager på krisesenteret informerer barnevernet henne om at barna vil plasseres i et midlertidig beredskapshjem. Samme dag blir barna hentet, og sammen med to ansatte i barnevernet reiser de til sitt nye, midlertidige hjem en drøy times flyreise unna.

Der er de fremdeles.

Her går vi en stund ut av Saras historie, men uten å forlate fortellingen.

Som barneverns- og ungdomsforsker har jeg møtt mange unge som har vært under barnevernets omsorg, og en av dem er Marcus på atten år. Møtet med ham fant sted mange år etter

samtalen med Sara. Marcus beskriver seg selv som heldig siden han bare har vært i ett beredskapshjem og ett fosterhjem. Mange andre han kjenner i barnevernet, har flyttet, flyttet og flyttet igjen.

Jeg møtte Marcus på en kafé i hans by. Jeg ville gjerne vite mer om hans erfaringer med livet i og utenfor barnevernet og få hans tanker om hvordan barnevernet kan bli best mulig for de barna som trenger det.

– Det er litt rart, innleder Marcus. – Jeg har egentlig veldig få minner fra jeg var liten. Det er liksom noen glimt og noen følelser som har en slags farge. Jeg mener jo ikke at de har en farge sånn på ordentlig, mer liksom en stemning. Mange minner er tåkete.

Jeg har to søsken i fosterhjemmet mitt, de er søsknene mine på ordentlig. Søsteren min var bare tre år da jeg flytta inn, og lillebroren min ble født mens jeg bodde der. Så jeg har jo alltid vært der med dem, da. Nå når jeg er blitt atten, kan fosterforeldrene mine adoptere meg uten at mamma og pappa må godkjenne det. Vi snakker om det nå, og jeg håper det blir sånn. Selv om jeg alltid har kjent meg hjemme der, så blir det liksom enda mer på ordentlig da. Som at vi velger hverandre hundre prosent.

Barndommen, ja. Jeg har en bror til, vi har samme foreldre, men vi har ikke bodd sammen etter at barnevernet hentet oss og flyttet oss til beredskapshjemmet. Nå de siste årene har vi fått kontakt igjen. Det er lettere å reise og møte hverandre nå, lettere å snakkes uten at noen andre må ordne så mye for oss. Jeg liker ham, selv om vi er ganske forskjellige. En av de tingene jeg liker, er at vi kan snakke sammen om noe av det jeg ikke husker så godt selv, uten at det blir så mye styr. Mye bedre det enn at noen voksne liksom skal spørre så mye og forsøke å forstå. Det er ikke alltid så mye å forstå, men det er OK å vite. Og så kan vi le noen ganger av ting som voksne kanskje ville grine av.

Jeg vet ikke om jeg vet hva vold mot barn er. Det er flere som har snakket til meg om det, jeg har blitt sendt på noen møter og sånt, fordi noen syntes det var viktig og fordi pappa brukte vold mot oss. Vold høres så tydelig ut, liksom. Som at du forstår det med en gang det finnes, at du kan se det og bli sint for det. Det var ikke alltid sånn med pappa. Han likte ikke å straffe oss, det var det han sa, straffe oss, men han måtte gjøre det likevel. Han hadde alltid en forklaring på hvorfor, og vi forsto liksom at det var vår egen skyld. Det der sliter jeg med enda. Å godta det de voksne sier hele tiden nå – at det ikke var min skyld.

Mamma skulle ikke vite noe, og jeg tror kanskje ikke hun gjorde det heller. Vi var ikke en sånn familie som snakket så mye, tror jeg, ikke sånn som i fosterfamilien min. Der skal vi snakke om alt, noen ganger holder jeg på å bli helt sprø, da stenger jeg meg inne på rommet mitt og nekter å komme ut. Men mamma, ja, hun visste det nok ikke. Jeg kan aldri huske at det ble noen merker etter pappas straff. Det husker broren min også bedre enn meg.

Selv om jeg var ganske liten, forsto jeg at jeg ikke skulle si noe til noen. Ikke til mamma, og ikke til noen andre heller. Men jeg hadde en kompis, vi lekte mye sammen, og jeg tror kanskje han forsto noe selv om jeg ikke fortalte at sånn og sånn hadde skjedd. Senere har jeg forstått at moren hans også hadde mistanke om at ikke alt var som det skulle være hjemme hos oss, og hun ringte visst barnevernet den gangen. Hun, og en dame på sykehuset.

Jeg husker ikke så mye av den hentingene heller. Men jeg husker at jeg var redd, at mamma skrek, og at jeg ikke kjente de folkene som kom hjem til oss. Jeg husker ikke så mye av tiden i beredskapshjemmet heller, men jeg vet jeg fikk med meg en liten bamse derfra, den har jeg ennå. Jeg kan ikke huske det som noe vondt, så det var sikkert bra der. Og så var vi sammen der, broren min og jeg.

Jeg har fått verdens beste fosterhjem. Det er en real familie, noen ganger kan vi være sinte på hverandre, men mest er vi venner. Det hender at jeg er lei meg, kanskje etter å ha snakket med mamma på telefonen, og da låser jeg meg ofte inne på rommet mitt på loftet. Da lar de meg være i fred en time eller to til de hører at jeg låser opp. Så kommer gjerne mor eller far opp med en brødskive og en kopp kakao, og så sitter de litt der. Da kan vi prate. De vet liksom hva jeg trenger.

Jeg vet ikke helt hvordan det hadde gått med meg dersom jeg ikke hadde blitt flyttet da jeg var liten, i hvert fall ikke om pappa hadde blitt boende. Jeg tror kanskje aldri det hadde stoppet. Så tror jeg at jeg hadde holdt meg mer ute når jeg ble stor nok til det. Kanskje ruset meg? Jeg vet ikke. Så i dag tenker jeg at det kanskje var like godt at jeg veivet den risbollen i gulvet for mange, mange år siden. For jeg tror nok det var der hele greien startet.

Et sted å se fra

Jeg har valgt å innlede denne boka med fortellingene til Sara og Marcus. Fortelling er ikke matematikk, og selv med en linjal for hånden, nytter det ikke å sette to streker under riktig svar. Sara er moren til Marcus, og hennes fortelling kan være like sann som Marcus'. I hjemmet fantes også en mann og to andre barn som kanskje ville fortalt andre historier. Hver enkelt fortelling kan være riktig, også om de er ulike. Et barn ser ikke det samme som en voksen, og faren opplevde kanskje situasjonen helt annerledes enn moren. Dette handler om perspektiv.

Perspektiv, skriver den svenske psykologen Sven Hesse,¹ er det stedet vi ser noe fra. Det handler delvis om det ståstedet vi har valgt og delvis om det som oppleves som så selvfølgelig at vi ikke får øye på det. Herfra får vi øye på noe, mens andre ting unn-

går vår oppmerksomhet. Vi betrakter alltid verden rundt ut fra et perspektiv. En illustrasjon på perspektiv er svart-hvitt-bildet som viser enten to ansiktsprofiler vendt mot hverandre – eller en vase. Du ser enten vassen eller profilene. Når du vet at begge er der, er det lett å skifte mellom dem, men du kan likevel ikke velge å se begge samtidig.

Da jeg ble mamma for første gang, husker jeg at jeg måtte ta en rekke valg. Sove inne eller ute? Ta barnet opp om natten eller la ham gråte? Sove på rygg eller mage? Spise hva? Når? Ved hjelp av venner, familie og ymse litteratur gjorde jeg mine valg. Jeg valgte meg et ståsted som jeg kunne se da, som jeg kan se også i ettertid. Samtidig var jeg en del av en selvfølgelighet som ikke var like enkel å ta stilling til. Det vanlige, det normale, den store forståelsen av at «slik gjør vi det her» var en del av mitt perspektiv som jeg ikke fikk øye på da, men som likevel var betydningsfullt for hva jeg kom til å se.

Som forsker foretar jeg også en rekke aktive valg når jeg studerer barnevernet. Jeg bestemmer hvem jeg skal intervju, hva jeg vil spørre om og hvilke teoretiske rammer jeg vil analysere mine funn innenfor. Dette er perspektiver jeg velger, men også her finnes perspektiver som – i Hessles terminologi – velger meg. Mitt ståsted handler blant annet om at jeg er kvinne, hvit i huden, mamma til to, datter i en søskenflokk på fem, som bor akkurat her akkurat nå.

Noe glipper ut av synsfeltet idet vi velger – eller velges av – et perspektiv. I det øyeblikket noe blir til forgrunn, svinner noe annet i bakgrunnen. Mens noe fremstår som normalt, gjenkjennbart og vanlig, blir noe annet unormalt, fremmed og ukjent, også i vår forståelse av barn, barndom og barnevern.

Muligheten for likevel å få øye på dette selvfølgelige kan oppstå i møtet med mennesker med en annen selvfølgelighet. Et slikt møte opplevde jeg da jeg deltok på en internasjonal konferanse

med barndom og oppvekst som tema. Konferansen ble åpnet av en ti år gammel gutt, kledd som en liten voksen i dress og slips. Også talen hans var voksen – ordene, formuleringene, høfligheten. Vi som kom fra Norden, så få spor av barn i den lille kroppen – bortsett fra den lille kroppen. Guttens foredrag handlet om hvordan hans foreldre hadde lært ham opp og gitt ham kunnskap gjennom hele hans tiårige liv. Allerede før han ble født, hadde faren forelest for ham i mors mage: kunsthistorie, musikk, historie, geografi og språk. Da han var liten gutt, ble tid til lek med venner valgt bort, unntatt de få timene som var avsatt til samvær med de barna foreldrene mente han kunne ha best nytte av.

Applausen etter foredraget var øredøvende. Sammen med mine vestlige kolleger tuslet jeg litt slukøret ut av den store salen. Det vi hadde sett på scenen, var et forstrekt lite menneske som knapt hadde fått lov til å være barn. Applausen var vanskelig for oss å forstå, og vi var flere som kjente på et ubehag som vi ikke helt visste hva vi kunne gjøre med. Fordypet i tanker og inntrykk gikk jeg rett på en indisk kollega som jeg kjente godt fra før. Hun strålte og kunne knapt få fullrost foredraget vi nettopp hadde bevitnet. Hennes opplevelse var så langt fra min som den vel kunne komme. Det hun hadde hørt, var en fantastisk fortelling fra et barn som virkelig hadde fått oppfylt hele sitt potensial. Tenk å ha slike foreldre! Tenk å få så mye omsorg, så mye oppmerksomhet og så ubetinget kjærlighet!

Barnevernets perspektiv

Hvilket perspektiv, eller hvilke forståelser av barn og barndom finnes i barnevernet? Et svar kan finnes ved å se nærmere på begrepet *barnevernsperspektiv* som det ofte vises til i barnevernets faglitteratur. Begrepet har også røtter i fag som sosiologi og peda-

gogikk og er på ingen måte barnevernets særeie. Innenfor en sosiologisk ramme knyttes barneperspektiv til overgangen fra å forstå barn som «human becomings» til «human beings». Mens human becomings viser til barn som uferdige voksne, peker human beings på en forståelse av barn som selvstendige og hele mennesker med egne rettigheter. Dette skiftet omtales fremdeles som den nye barndomssosiologien selv om bevegelsen daterer seg tilbake til 1990-tallet.² Den pedagogiske vendingen følger en tilsvarende logikk, der oppmerksomheten om barndom som en livsperiode med egen selvstendig verdi var økende. Pedagogiske linjer kan trekkes så langt tilbake som til den franske filosofen Jean-Jacques Rousseau (1712–1778) og senere til den brasilianske pedagogen og filosofen Paulo Freire (1921–1997).

Som vi etter hvert skal se nærmere på, har barnevernets forståelse av barn endret seg gjennom historien. I dagens barnevern forstås barn primært som selvstendige mennesker med egne rettigheter, men også dette bildet har nyanser. Barnet er også en del av sin familie, og i spenningene mellom barn og voksnes synspunkter er det ikke gitt at barns stemmer veier tyngst. Barns medvirkning er også et tema vi vil vende tilbake til mot slutten av boka.

Barneperspektiv som begrep er delvis overlappende med *barnets perspektiv*, men her finnes også nyanser. Mens *barneperspektiv* knyttes til en forståelse av hva som er bra for barn i sin alminnelighet, vil *barnets perspektiv* vektlegge det bestemte barnet i en konkret situasjon. I sin alminnelighet har barn det best hos sine foreldre eller foresatte. Et barneperspektiv kan tilsi at samfunnet, herunder barnevernet, må legge til rette for at familier holdes samlet. For et bestemt barn i en konkret situasjon kan dette likevel bli helt feil. Å måtte bo sammen med en overgriper, eller å bli boende i et hjem med sviktende omsorg, kan være et svik mot barnet. Det vil derfor alltid være viktig å lete etter bar-



Barnevernet er en virksomhet de aller fleste har en mening om, og den kan oppfattes som hemmelig og utilgjengelig. Mens media viser bilder av sinte og redde foreldre, kan etatens ansatte, med henvisning til taushetsplikten, avslå å kommentere enkeltsaker. Under overflaten anes uroen mange av og til føler: Er jeg egentlig flink nok som forelder? Eller kan jeg – på et eller annet tidspunkt – risikere at barnevernet kommer og tar barna mine? Fortellinger om menneskers møter med barnevernet danner bokas fundament. De er utgangspunktet når forfatteren utforsker ulike tema som kan svare på hva barnevern er.

Reidun Føllesø er professor i barnevern ved Universitetet i Sørøst-Norge og Universitetet i Agder. Hun har undervist studenter i barnevern gjennom en årrekke, gitt ut flere bøker om barnevern og vært redaktør for *Tidsskriftet Norges barnevern*.

Universitetsforlaget har utfordret noen av Norges fremste fagformidlere til å gi svar på krevende spørsmål. **hva er**-bøkene er velskrevne introduksjoner som gir begynneren stimulerende møter med ukjente tema, og den viderekomne nye perspektiver.

ISBN 978-82-15-03371-6



9 788215 033716

UNIVERSITETSFORLAGET.NO